

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. III. Secunda. Negotiatio sit honesta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

poterit habere etiam, & hic, decurrit temporis majora bona, secundum, quia liberè, qui plura habet, vult communicare cum Socio minus habente.

2. Altera Societas est circa aliquam negotiationem, vel circa bona aliqua particularia. Hæc autem duplici contrahi modo potest. Primum, sic: *Contrahimus Societatem*. In quo modo non additur illud, *omnium bonorum*, nec determinatur peculiaris materia: In hac ergo ratione contrahendi, Societas non intelligitur contracta, nisi ad omnes contractus onerosos, qui etiam comprehendunt locationes propriæ operæ, non verò comprehenditur legationes, vel donatio, ut nec ea, quæ alicui ex Sociis debentur, vel contractu oneroso. De hac Societate agitur in *l. Soc. cum aliquibus sequentibus*, ff. pro Socio. Sed tunc hodie hæc Societatis modus non est usu receptus, nam nostra ætate accuratè explicari solet materia negotiationis, & particularia bona. Secundò igitur contrahitur Societas in prædicta particulari materia, seu negotiatione, & de hac, cum sit frequentissimo usu recepta, hæc nos acturi pluribus sumus.

3. Est ergo Societas, de qua loquimur, & colligitur hæc descriptio ex lib. 1. & sequentibus. ff. Pro Socio: *Contractus, seu conventio duorum, vel plurium habitum suam pecuniam, operam, industriam, vel laborem pro aliqua negotiatione conferentium ad commune lucrum, itemque ad commune damnum, si forte illud occurrat.*

Dixi *habitum*, nam multi non possunt inire Societatem, si nimirum primò, qui rationis compotes non sunt. Secundò, si qui facultatem non habent disponendi ad suum libitum, de rebus, quæ conferant ad Societatem; cuius generis sunt Religiosi, servi, pupillus, & minor abique Curatoris, vel Tutoris licentia. Denique filii familias de bonis non Castrensibus, vel quasi, seu alias sibi non liberis. Tertio, Medicus cum infirmo, durante infirmitate. Quarto, Advocatus cum Cliente. Quintò, Curator, vel Tutor cum pupillo, jure sic disponente, quæ satis sit immixta, & videri possunt apud Doctores, ut Bonac. d. 3. de *contract. q. 6. p. 2.*

4. Certum autem est, hunc Societatis contractum, justè iniri posse; sicut enim quisque ex solis suis rebus lucrari potest per honestam negotiationem, ita etiam plures conjunctim.

5. Certum item est, Societatem differre à mutuo. Nam, qui mutuat, dominium suæ pecuniæ transfert in mutuatarium. At, qui dat pecuniam Mercatori, v. g. vel artificio ad Societatem, dominium pecuniæ apud se retinet (præscindendo ab aliquo peculiari pacto, vel alio modo contrahendi, de quibus *infra*) confert enim illam, solum ad usum negotiandi. Quamvis autem conferens sit illius pecuniæ dominus, non potest tamen, teste Mol. d. 4. 1. aliquid illam sibi resumere, nisi finita Societate, quia illius usum communem cum socio ex vi hujus contractus fecit.

6. Permaximè autem est advertendum, quod modò in proxima parenthesi dixi, nimirum (præscindendo ab aliquo peculiari pacto) si enim in eas, v. g. cum Nauclero pactum, ut alportet tuum frumentum in locum, ubi plures venditur, te conferente frumentum dictum, ipso autem conferente operam, & expensas alportationis; prima facie videtur hæc esse Societas, & tamen non semper ita est. Nam duplici modo te habere in hoc potes. Primum, si ponas tu frumentum, ille verò operam integram alportandi, pro qua tu solvas illi mercedem, nempe five pecuniam, five partem aliquotam, sextam, v. g. vel septimam locri ex frumento, quod majori pretio probabiliter venditur, quæ pars, attentis omnibus, judicetur æqualis æstimabilitati talis operæ, seu laboris. Ceterum, damna omnia, si cur & alia omnia lucra tibi soli cedant. Ecce hæc non est Societas, sed locatio; sed conductio operæ, in qua Nauclerus non habebit, nisi mercedem justam suæ operæ, centum, v. g. aereos, vel sextam, vel septimam lucri partem. Secundò, potes te gerere, ita ut tu ponas frumentum, ille operam, & industriam cum promissione communis lucri, vel damni, & sic, si lucrum frumenti vendendi, v. g. esset mille aureorum, tu quingentos, Nauclerus

lib. 1. l. 1.

alios quingentos lucraretur; ecce quomodo hæc est vera Societas, & Nauclerus plus acquireret per hanc, quam acquisivisset per solam illam locationem suæ operæ. Hanc doctrinam iterum notabo c. 9. n. 2.

Conditiones Iustæ Societatis.

7. Ex allata descriptione, & ex regulis generalibus pertinentibus ad justitiam, & octo conditiones debere adesse in Societatis contractu, constat. Primum, ut omnes socii aliquid conferant. Secundò, ut negotiatio sit honesta. Tertio, ut æqualitas servetur in omnibus, in confereodo scilicet, quod erit conferendum ab utroque Socio. Quarto, ut pecunia fortè collata stet periculo Domini, id est, illius, qui illam confert. Quintò, ut pro quantitate partium collatarum, lucrum dividatur. Sextò, ut dividatur etiam damna. Septimò, ut expensæ sint item communes, seu certè æquè compendandæ. Octavò, ut non apponantur pacta injusta.

Iam singulas has conditiones suo ordine per singula capita percurramus, & illustremus: nam sic, omnibus absoluta numeris, erit præsens de Societate tractatio.

CAPVT II.

Omnes Socii aliquid conferant.

Quæ est Conditio Prima.

1. QVI ad negotiationem simul cõeant, debent omninò aliquo tandem modo ad illam concurrere, five pecuniam, five operam, five industriam, five instrumenta, vel materiam præbendo, &c. Ratio est, quia, si nullo modo concurrant, unde titulum habebunt ad lucrum ex Societate contrahendum? Palliat ergo usuram, seu melius furtum manifestè committit, qui ex negotiatione aliorum partem lucri habere velit, sedente ipso domi, & nihil profusus conferente. Id, præter quam, quod sapè tangetur in sequentibus, ita clarum est, ut majori discussione non indigeat.

CAPVT III.

Negotiatio sit honesta.

Quæ est Conditio Secunda.

1. HANC conditionem, ut negotiatio, in qua contrahitur Societas, & pro qua pecunia exponitur, debeat esse licita, ponunt communiter Doctores, ut Molina d. 4. 1. 2. num. 3. eamque sic assert Textus, L. Nec permittendum, ff. pro Socio. Favet L. Quod enim, L. Quod autem eodem: *Si maleficii Societas cõta sit, confiat, nullam esse Societatem; generaliter enim traditur, rerum inhonestarum nullam Societatem esse.* Ex hoc ergo videtur sequi, si ego numerem pecuniam meretrici, v. g. ut illa commoda domo instructa, & vestibus ornata lucretur, nullam profusus fore Societatem.

2. Verum, distinguendum omnino est ante factum, & post factum, ut innuit Bonac. d. 3. de *contr. q. 6. pun. 1. n. 3. ipso iniri.* Si enim consideres hanc illicitæ negotiationis Societatem, antequam lucrum habitum fuerit, vel antequam turpis negotiatio fuerit facta, nulla est Societas, obliganturque socii, eam dissolvere, etiam re non integra, quia obligantur semper à peccato recedere; At verò postquam peccatum commissum est, seu turpis negotiatio est parata, & lucrum conquistum, non videtur æquum, ut nulla sit Societas, ita ut in dicto exemplo meretricis totum lucrum sibi in foro conscientiæ retineat, nihil verò det ei, qui pecuniam contulit. Dico (*in foro conscientia*),

Ec 3.

nam in foro externo conferenti pecuniam in usum malum, non datur actionem, immo eum puniri debere, jam scio; vide *Leges citatas*, ff. *pro Socio*.

3. Ut allata distinctionis aliud exemplum habeas, fac, duos, vel plures per Societatem coire, ut occidant, v. g. Petrum, spe, vel promissione acquirendi centum aureos ab ejusdem Petri inimico. Hi profecto ante patratum scelus semper obligantur, iniquam hanc conspirationem deponere. At verò, si iniquitate persistente, facto ab omnibus impetu, collatoque sibi invicem auxilio, Petrum occidant cum equali periculo, ne ipsi potius occidantur, quam Petrus, & ne à Principe equali morte puniantur, non erit æquum, ut unus tantum acquirat centum prædictos aureos, & nihil Socii participent de lucro.

4. Quod si conferas tuas pecunias cum aliquo, qui illis pecuniis usus exerceat, non est mirum, si tu nihil debeas participare de lucro, nam neque ille alius participare poterit, quia tunc totum lucrum est restituendum illi, à quibus acceptum contra Iustitiam est: at in exemplis prædictis, in quibus, post patratum scelus, pecunia, ex probabili sententia, retineri potest, ut *L. 7. in Dec. c. 5. §. 3. à n. 8.* docuimus, sanè militat nostra doctrina.

5. Ex qua sic breviter, distinguendo, concludere nullam esse Societatem ante factam negotiationem inhonestam, quia est rescindenda; post factam autem, tunc solum esse nullam, & totum ejus lucrum restituendum ei, à quo receptum fuit, quando lucrum fuit contra Iustitiam commutativam receptum, non verò alias.

CAPVT IV.

Ut æqualitas seruetur in conferendo.

Quæ est Conditio Tertia.

1. Profectò non est æquum, ut tu, v. g. conferas centum, & alius, v. g. decem, addito pacto, ut æquale deinde lucrum reportetis. Quare, vel tunc æquales sunt in æstimabilitate partes, quas uterque conferatis, vel certè lucrum, quod tu recipis, sit ad ratam ejus, quod contrulisti; ut in quinta Conditione dicemus.

2. Ut autem magis explicetur hæc conditio dictam æqualitatem requirens; queritur hic: An licitum sit, initiare Societatem ita, ut unus solum conferat pecuniam, alter verò solum operam, seu industriam, vel solum instrumenta, ut equum, navigium, molendinum; vel suam materiam, ut lapides, camenta, ligna, & similia ad susceptam negotiationem necessaria; & facillè respondeatur, esse licitam, §. *De illa, Infit. de Societ. L. Si non fuerit, ff. de Socio*, quia opera, vel illa cætera æqualem possunt habere æstimabilitatem cum pecunia collata, æqualiterque ad lucrum intentum percipiendum.

3. Subinquiritur: An eum alter pecuniam, centum, v. g. aureos, alter operam contribuit, debeat, (ut seruetur æqualitas collationum) comparari opera ad totam pecuniam, ad centum, v. g. aureos prædictos, an solum ad periculum, quo centum illi aurei possint in negotiatione deperdi? Quod periculum licet aliquando multum esse possit, aliquando tamen, valde erit exiguum, quando scilicet negotiatio suscepta, est valde secura, & tuta. Subinquiritur, inquam, an in casu periculi exigui, cui exponuntur centum prædicti aurei, quod periculum sit, v. g. ut tria, debeat alterius socii operæ æstimabilitas esse, ut centum, an verò, ut tria dumtaxat.

4. Respondet Sorus, *lib. 6. de Inst. q. Carr. 1.* debere operam comparari ad periculum; unde in exemplo allato, debere operæ æstimabilitatem esse, ut tria. Ratio est, inquit, quia ipsa pecunia ex se est sterilis, opera verò est fructifera, paritque lucrum: ergo, si opera comparari deberet cum pecunia, sequeretur, quod, qui confert operam in contractu Societatis, ubi intenditur partus, ut ita di-

cam, lucti, totum conferret, & qui pecuniam conferret nihil: probatur consequentia, quia cum periret ad fructum lucti, sed totum conferret, qui conferret in hoc Societatis contractu velimus, ut certe vellet deponere, tanta sit æstimabilitas operæ unius socii, quantum periculum pecuniæ alterius, & non quanta est pecunia. Hic mihi videtur esse discutius clare expolitus Soriano citato.

5. Nihilominus merito Navarrus in *summa*, cap. 1. num. 251. asserit, hoc esse novum inventum Soriano, cum Navarro sentiant Lessius, *lib. 2. cap. 25. n. 14.* & Valerius *tom. 3. in 2. d. 5. q. 24. p. 1.* debet enim haberi comparatio ad pecuniam, nec solum ad periculum, cui exponitur pecunia. Ratio est duplex: A priori, quia quilibet propter lucrum reportare ex se suæ ergo ex pecunia sua certam securissimam negotiationem, & præcendendo à periculo, erit enim ex se pecunia sit sterilis, est tamen, ut habet negotiatio, multum ferax: cum ergo socius contribuat pecunias, quæ sunt præcipue radices lucti (nam opera sine illis inanis est) non est defraudandus suo contingenti lucro: A posteriori, quia id esset contra naturam omnium Mercatorum immò Fidelium, etiam mercatorum conscientiarum; quando enim confert Socius mille aureos pro negotiatioe certa, & sine periculo, adhuc accipit lucrum correspondens mille aureis, seu, ut explicamus *infra, c. sequenti*, §. 1. n. 3. usui mille aurorum.

6. Ad argumentum Soriano jam est responsum, negandum enim est eum, qui confert pecuniam sine periculo nihil conferret, confert enim ipsam pecuniam, quæ est radix lucti, non ex se sola, sed, ut conjuncta cum negotiatioe.

7. Non nego interim, aliquando operam aliquam plus valere, quam pecuniam, si hæc sit parva, illa verò tum industria continet; immò non raro valere multo plus poterit opera, quia hæc propinquius, & efficacius facit ad parandum lucrum, cum pecunia solum sit materia; sed nihilominus aio, plus aliquando valere potest pecuniam, quando videlicet hæc est magna summa, opera verò exigua: quæ omnia sunt à prudenti viro expendenda, ut ex his decernatur, quæ rata lucti danda sit Sociis.

8. Denique ad proximum hujus æqualitatis servandum recurritur ad Consilium Caietani *d. 2. q. 78. art. 2.* quod refertur à Rodriguez, *p. 1. summa, cap. 4. n. 1.* immò, ut conveniantur Mercatores (Addo ego Mercatores qui negotiationis, super qua inicitur Societas) nam hi, ut perit experti, consideratis omnibus, æstimabunt pretium pecuniæ, & operæ, vel industriæ, quanti valeant in illa negotiatione, & quæ rata deinde lucti singulari sit distribuenda.

CAPVT V.

Ut Pecunia collata stet periculo Domini.

Quæ est Conditio Quarta.

1. Conditio hæc quarta duo involvit. Primum, qui confert pecuniam, debere, Societate completa, totam pecuniam sibi resumere, diviso pro rata, lucro acquisito, diviso, inquam, inter ipsam, & socios, seu socios, qui operam contulerunt. Secundò, si facta pecunia pereat, totam perire ei, qui illam contulit, præcendendo ab aliquo iusto pacto, de quo mox §. 3. hæc enim duo dicit illud, stet periculo Domini, de quibus duobus separatim jam subdo.